

Salaojat Järki Pellossa

Suosittu viljelijöiden tiedonvälityshanke päättyi pellon kuivatuksen merkeissä.

Baltic Sea Action Groupin Järki Pelto-hankkeen savissa tarvottiin viimeistä kertaa 13.11.2018 Salon entisen AMK:n auditoriossa. Salaojateemaiseen iltaan oli saapunut nelisenkymmentä kiinnostunutta kuulijaa.

Illan aika kuultiin asiaa salaojituksista: urakoinnista, viljelijän kokemuksista sekä investointituista. Asiantuntijoina paikalla olivat urakoitsija **Jouni Kolehmainen** Savon Salaoja Oy: stä, viljelijä **Mika Lehtinen**, sekä **Jarmo Saukkola** Varsinais-Suomen Ely-keskuksesta.

Sadon salaisuus on toimiva kuivatus

Toimiva salaojitus on tärkeää paitsi ravinnevalumiin ehkäisyssä, myös maan kasvukunnon ja sitä kautta hyvän sadon takaamiseksi. Kun vesi ei seiso pellolla, tiivistymisriskit vähenevät ja kasvit pystyvät hyödyntämään ravinteet optimaalisemmin. Myös maan pieneliöstö pitää hyvä rakenteisesta maasta, joka ei ole liian märkä.

- Salaojittamalla saadaan pellon vesitalous kuntoon, jonka myötä myös maan rakenne alkaa palautua. Rakenteen ollessa kunnossa kasvien juuret pääsevät työntymään syvälle, josta ne saavat kapillaarin voimin vettä tällaisena kuivanakin vuotena. Salaojituksessa ei siis vaan poisteta ylimääräistä vettä, vaan parannetaan viljelyedellytyksiä kauttaaltaan, kertoi Savon Salaojat Oy:n yrittäjä Jouni Kolehmainen.

Kolehmainen tietää mistä puhuu, sillä perhe on pitkän linjan salaojayrittäjiä. Suku on saanut leipänsä salaojituksista aina 1950-luvulta lähtien: Kolehmaisen isoisä oli jo tuolloin Pellonraivauksella ajamassa salaojakonetta siihen asti, kunnes ryhtyi 1960-luvulla itse urakoimaan. Nykyisin yrityksessä urakoidaan ympäri Suomen kuuden miehen voimin. Työryhmään kuuluu aurasalaojakone, kaksi tela-alustaista sorakonetta ja kaksi kaivinkonetta. Yritys on keskittynyt vain peltosalaojitukseen, ja kauden aikana se pystyy vastamaan noin viidenkymmenen asiakkaan kuivatustarpeisiin.

Riskejäkin savimaan salaojitukseen liittyy, Kolehmaisen mukaan esimerkiksi vanhojen putkien hyödyntämiseen saattaa joissakin tapauksissa sisältyä riskejä.

- Vanhojen imujen väliin ajatut uudet imut ovat samalla ojavälillä, ja tämä saattaa olla liian harva nykyajan viljelytekniikalle.

Hyvä suunnittelu on salaoituksen A ja O

Ensimmäinen askel salaoitusta pohtiessa on ottaa yhteys suunnittelijaan, jonka kanssa yhdessä mietitään kohteet, jotka tarvitsevat toimenpiteitä.

- Suunnittelijan kanssa on hyvä tehdä useita monttutestejä, jotta nähdään, millainen pellon kunto on mistäkin kohdasta, koska maalajit ja pellon kunto saattavat vaihdella paikoitellen paljonkin. Kolehmainen neuvoo ja muistuttaa: - Myös purkuojan ja piiriojien perkaus ovat tärkeitä vaiheita esivalmistelussa.

Kun suunnittelijan kanssa on kierretty pelto ja kartoitettu sen salaoitustarve kussakin kohdassa, pitää miettiä erilaisten maanalaisten johtojen paikat ja merkitä ne huolellisesti. Tällaisia ovat esimerkiksi datakaapelit, sähköjohdot ja vesijohdot.

- Kun paikat tiedetään ja on merkattu, voidaan viedä suunnitellusti kokooja johtojen alta, jotta ei tarvitse vetää montaa ojaa niiden ali. Kun kaikki on kunnossa urakoitsijan tullessa, säästää kustannuksissa, Kolehmainen vinkkaa.

Salaoituksen suunnittelussa on tärkeää käyttää asiantuntevaa suunnittelijaa ja toteutuksessa ammattiurakoitsijaa. Maata kannattaa kaivella monesta kohdasta, jotta tiivistymät ja maalajien vaihtelut paljastuvat. Kun kaivaa riittävän syvältä, voi löytää todellisia yllätyksiä, kuten näissä kuvissa: ruokamultakerroksen alta paljastui kerroksittaista, erittäin tiivistynyttä maata, josta ei vesi pääse läpi. Kerrokset ovat ikiaikaisia eikä niiden olemassaolosta ollut mitään tietoa ennen kuin kaivurilla kurkattiin syvemmälle. Kuvat OSMO-hankkeen 4.10.2018 järjestämästä Kuivatus kuntoon – mutta millaisella salaoituksella? -tapahtumasta.

Salaojituksen mahdollisuudet käytännössä

Salaojituksessa on mahdollista joko tehdä kokonaan uusi salaojitus, korjata vanhoja tai täydentää jo olemassa olevia ja toimivia. Jos vanhat salaojat ovat kovin pinnassa, kannattaa tehdä kokonaan uudet.

- Kannattaa tarkistaa huolella, että vanhat salaojat todella ovat toiminnassa, sillä, 1960 - 1970 luvulla tehdyt voivat olla jopa 24-25m välein, kun ojitusvälien tarve voi olla tällä hetkellä esimerkiksi 6 – 7 metriä. Esimerkiksi erikoiskasvit ovat todella tarkkoja oikeasta ojituksesta, Kolehmainen taustoittaa.

Myös salaojien huuhtelu on hyvä toimenpide, jos salaojat muuten ovat toimivat. Laskuaukkojen auki pitäminen on tärkeää, ja se hoituu samalla kun ojia huuhdellaan. Kolehmainen pitää salaojituksen lisänä hyvänä toimenpiteenä pellon profiilin muotoilua. Se kannattaa tehdä hieman ennen salaojitusta, tai parhaiten homma onnistuu, jos saa molemmat urakoitsijat samaan aikaan työmaalle; pelto muotoillaan ensin ja salaojat vedetään heti perään. Kun salaojitus, peruskuivatus ja pellon pinnan muotoilu ovat kunnossa, niin johan alkaa maan rakenne parantua, Kolehmainen toteaa.

Märkää ja kylmää, kuivaa ja kuumaa

Ilmastonmuutos – kukapa ei olisi siitä kuullut viime vuosina? Viljelijät ovat sään ääri-ilmiöitä jo todistaneet omassa työssään viimeisen kymmenen vuoden aikana yhä enenevässä määrin, mutta erityisesti kaksi viimeistä vuotta on ollut esimerkkejä ääripäistä. Kun vuonna 2017 satoa jäi peltoon liian märkyyden vuoksi, ei sitä 2018 tullut paikoitellen juuri lainkaan kuivuuden seurauksena.

Kolehmainenkin ottaa asian esiin, ja kehottaa katsomaan pitkälle tulevaisuuteen salaojitusta suunniteltaessa:

- Kannattaa miettiä asiaa ainakin 30 vuotta eteenpäin ja laittaa nykyistä isommat salaojaputket; ilmastonmuutos tuo mukanaan suuria sadantamääriä kerrallaan sekä vastapainoksi kuivuutta, joten myös säätösalaojitus on varteenotettava vaihtoehto sellaisilla lohkoilla, joille se soveltuu.

Säätösalaojilla voidaan säädellä veden pinnan tasoa kasvien tarpeen mukaan. Kuvassa säätösalaojakaivo.

Viljelijän kokemuksia

Kemiöläinen viljelijä Mika Lehtinen painotti myös hyvän suunnittelun merkitystä salaojituksessa. Vanhojen salaojakarttojen etsiminen ja tarkastelu, digiaineistojen käyttö sekä kuoppatestien tekeminen olivat hänen avaimiaan hyvään suunnitteluun. Lehtinen pitää kolmen vuoden nyrkkisääntöä salaojituksessa: Ensimmäisenä vuonna suunnitellaan, toisena tehdään ja kolmantena nähdään, miten onnistuttiin.

- Niin ja muistakaa tilata urakoitsija riittävän ajoissa, jotta saatte varmasti sen hyvän paikalle, Lehtinen vinkkaa.

Mika Lehtinen tutkii kesän 2018 kasvustoja.

Lehtinen painotti myös hyvälaatuisen soran tärkeyttä: - Jos ette mitään muuta tästä esityksestä muista, muistakaa ainakin se, että laittakaan riittävästi hyvälaatuista soraa sinne salaojakaivantoon.

- Jos laittaa huonoa, on tulos sama, kuin ei putkea olisi ollenkaan, vahvistaa Kolehmainenkin.

- Maan kasvukunto on paras satovakuutus, toteaa Lehtinen ja lisää: kun salaojitus toimii, pelto sietää rankkasateet ja kuivuudet. Hänen mukaansa kastelua ei tarvita juurikaan normaaleilla puimurikasveilla ja juurikkaalla, sillä syksyn aikana sokerijuurikas kykeni kuromaan kasvuaan hyvin, vaikka oli kuiva kasvukausi.

Järki Pelto päättyi

Suuren suosion saavuttanut Balti Sea Action Groupin Järki Pelto on viljelijöiden suunnittelema tiedonvälityshanke, jonka juuret työntyivät savimaahan jo marraskuussa 2014. Tuolloin tuleva projektin koordinaattori **Olli-Pekka Ruponen** ja projektijohtaja **Eija Hagelberg** kutsuivat savimaiden rakenteesta kiinnostuneen viljelijäryhmän koolle ensimmäisen kerran. SaMaRaksi nimetty ryhmä tapasi muutaman kerran vuosien varrella, ja mukana oli aina asiantuntija kertomassa savimaiden rakenteen parantamiseen liittyvistä aiheista. Tapaamisten myötä syntyi ajatus siitä, että aiheet saattaisivat kiinnostaa suurempaakin viljelijäryhmää, ja niin syntyi Järki Pelto

Hankkeessa pidettiin kymmenen luentoiltaa ja viisi pellonpiennarpäivää sekä tehtiin kaksi kesäretkeä ja viisi videota. Tapahtumissa kävi yli 1200 osallistujaa ja lehtijuttuja ilmestyi lähes 30. Toiminnassa on myös edelleen Järki Pelto Facebook -ryhmä, sekä nettisivut. Kaksivuotinen hanke toimi ajalla 1.1.2017 - 31.12.2018, ja sen pääasiallisena kohderyhmänä olivat Salon, Paimion ja Sauvon alueen viljelijät.

Vaikka hanke loppuu, työ ei lopu. Nähdään tapahtumissa, ja keksitään yhdessä lisää uutta mukavaa ja hyödyllistä tekemistä! Kaikkia yhteystyökumppaneita ja aktiivisia viljelijöitä sekä erityisesti SaMaRa-ryhmää kiittäen, Järki Pellon tiimi.

Teksti ja kuvat: Sanna Söderlund, BSAG